

O Pleno do Consello do Turismo de Galicia, reunido en sesión ordinaria o 21 de marzo de 2018, acordou emitir o informe que literalmente se transcribe a continuación sobre a declaración de festa de interese turístico de Galicia da Feira do Butelo da Fonsagrada

“ANTECEDENTES

A Dirección de Competitividade da Axencia Turismo de Galicia remitiu, o 2 de marzo, o expediente relativo á declaración de festa de interese turístico de Galicia da Feira do Butelo da Fonsagrada, para a emisión do preceptivo informe, achegando a seguinte documentación:

- Solicitud de do 5 de xaneiro de 2018
- Acordo do Pleno do 13 de xullo de 2017
- Memoria explicativa
- Informe da Subdirección Xeral de Protección do Patrimonio Cultural de 16 de xaneiro de 2018
- Informe da Subdirección Xeral de Industrias e Calidade Agroalimentaria do 17 de xaneiro de 2018
- Informe da Subdirección Xeral de Programas de Control de Riscos Ambientais para a Saúde do 23 de xaneiro de 2018
- Informe da Área Provincial de Turismo de Lugo do 21 de xaneiro de 2018

CONSIDERACIÓNS

I. Competencia

Emítese este informe sobre a declaración da Feira do Butelo da Fonsagrada como festa de interese turístico de Galicia, ao abeiro do disposto no artigo 14 do Decreto 4/2015, do 8 de xaneiro, polo que se regula a declaración de festas de interese turístico de Galicia.

II. Marco xurídico

1. A Lei 7/2011, do 27 de outubro, do turismo de Galicia, regula no artigo 93 as festas de interese turístico de Galicia, dispoñendo: *“A Administración da Xunta de Galicia poderá*

declarar festas de interese turístico de Galicia aquelas manifestacións que supoñan unha valorización da cultura e das tradicións populares e que teñan unha especial importancia como atractivo turístico.

Esta declaración farase segundo se determine regulamentariamente, en función, entre outros, da antigüidade, da singularidade e do arraigamento, así como das actividades promocionais que desenvolvan.”

Para dar cumprimento á devandita previsión legal, aprobouse o Decreto 4/2015, do 8 de xaneiro, polo que se regula a declaración de festas de interese turístico de Galicia.

2. O Decreto 4/2015, do 8 de xaneiro, dispón, no seu artigo 3, que a declaración efectuarase en función do cumprimento dos seguintes **requisitos**:

a) **Antigüidade.** As manifestacións ou acontecementos de carácter festivo a que se refiran as peticións deberán ter no momento da solicitude unha antigüidade mínima de vinte anos. As súas celebracións efectuaranse periodicamente e en datas facilmente determinables.

A antigüidade mínima poderá ser dispensada cando unha valoración conxunta dos requisitos e criterios recollidos na presente regulamentación así o aconsellen, pero en ningún caso poderá ter unha antigüidade menor de quince anos.

b) **Singularidade.** As festas de que se trate deberán conter aspectos orixinais e de calidade que as singularicen respecto a outras similares que poidan ter lugar noutras localidades. Valorarase especialmente que sexa un reflexo da idiosincrasia da zona e poboación local e que, desde o respecto á tradición e costumes que a fan única, presente innovacións nas edicións sucesivas que contribúan a enxalzar máis o evento.

c) **Arraigamento.** Elementos esenciais da celebración serán o arraigamento popular no ámbito territorial correspondente e o carácter participativo da poboación local, excluíndose aquelas festas orixinadas por simples intereses particulares ou comerciais.

d) A realización polas entidades organizadoras de **accións promocionais** suficientes para a atracción de correntes turísticas. Entenderanse por accións promocionais suficientes aquelas accións que permitan dar a coñecer ao maior número de persoas posibles a celebración do evento, xa sexa mediante a súa divulgación en medios audiovisuais de

carácter xeneralista, como a participación en feiras, eventos turísticos e actos similares. En calquera caso, estas accións serán como mínimo 10 nas 5 últimas edicións.

e) **Valor cultural.** As celebracións dos eventos de que se trate xirarán, en todo caso, arredor das manifestacións de interese e carácter cultural como son, entre outras, as artísticas, relixiosas, deportivas ou gastronómicas.

f) **Continuidade no tempo.** Entre a celebración dunha festa e outra non poderán transcorrer máis de catro anos, a non ser que sexa una festa cunha cadencia fixa que supere este prazo. En calquera caso, na solicitude deberá constar a periodicidade da celebración.

3. Así mesmo, o artigo 4 do citado Decreto 4/2015, do 8 de xaneiro, establece os seguintes **criterios de valoración:**

a) A **facilidade de acceso**, tendo especial valor aqueles eventos que procuran a maior accesibilidade, integración e participación do conxunto da poboación, con consideración, así mesmo, da perspectiva de xénero, tanto á acción festiva en si mesma como aos servizos necesarios para a súa celebración.

b) A **estética**, valorarase posta en escena da celebración, a ambientación, a recreación, as instalacións e infraestrutura onde se celebre e a imaxe uniforme dos equipamentos do evento tales como toldos e elementos decorativos.

c) Aquelas manifestacións ou acontecementos que fagan revivir **costumes e tradicións populares.**

d) O adecuado **coidado dos contornos urbanos**, monumentais ou paisaxísticos onde se desenvolva, segundo a súa natureza.

e) A **calidade dos actos** que configuren a celebración.

f) A **creatividade e innovación** na celebración do evento.

g) O nivel de dotación de **infraestruturas e equipamentos** para a celebración da festa e a recepción de visitantes.

h) A **afluencia de visitantes.**

i) A **coordinación das entidades públicas e privadas** involucradas na celebración da festa.

4. No que respecta ao informe preceptivo e non vinculante que debe emitir o Consello do Turismo de Galicia, de conformidade co disposto no artigo 14 do Decreto 4/2015, do 8 de xaneiro, deberá examinar a procedencia da declaración segundo os requisitos e criterios de valoración, así como formular unha proposta acerca das necesidades derivadas da declaración.

III. Procedencia da declaración

1. Cumprimento dos requisitos establecidos no artigo 3 do Decreto 4/2015, do 8 de xaneiro, polo que se regula a declaración de festas de interese turístico de Galicia:

- **Antigüidade e continuidade no tempo:** Segundo a memoria, a celebración da I Feira do Butelo da Fonsagrada tivo lugar o 7 de febreiro de 1998. Na documentación que obra no expediente consta acreditada a celebración da feira ininterrompidamente a fin de semana anterior ao domingo de entroido desde o ano 1998, cumprindo en 2018 a vixésimo primeira edición da feira.
- **Singularidade:** Aquí podemos destacar o carácter da feira no sentido de recuperar e manter un produto típico da zona e o seu proceso de elaboración artesanal, así como o seu carácter promocional do butelo. Neste sentido, no ano 2015 creouse o premio “Butelo de Ouro”, que se concede desde ese ano a persoas orixinarias ou cunha especial vinculación á Fonsagrada co obxectivo de que actúen como embaixadores desta.

No ano 2015 obtivo esta distinción o debuxante e humorista Antonio Forges, que ademais deseñou o cartel promocional da Feira do Butelo da Fonsagrada.

- **Arraigamento:** O butelo é un embutido típico, propio e peculiar da zona da Fonsagrada, que mantén e conserva a elaboración tradicional, transmitida oralmente co paso do tempo de xeración en xeración, tanto nos seus ingredientes como no propio proceso de elaboración, de xeito que na

actualidade existen varios produtores artesáns e tres industrias dedicadas á elaboración e comercialización do butelo da Fonsagrada

- **Accións promocionais:** Segundo a documentación presentada realizáronse as accións promocionais que se sinalan:
 - Notas de prensa en diversos xornais de carácter nacional e local
 - Especiais en prensa escrita dedicados á feira
 - Anuncios en prensa da Feira do Butelo da Fonsagrada
 - Emisión de cuñas radiofónicas en distintas emisoras
 - Un spot publicitario da feira en VTelevisión
 - Presentación da Feira na Praza de Abastos de Lugo
 - Participación en directo no programa da TVG “A Revista de Fin de Semana”
 - Cartelería

Segundo o Decreto 4/2015, do 8 de xaneiro, estas accións serán como mínimo de 10 nas cinco últimas edicións; requisito que cumpren.

- **Valor cultural:** O valor cultural vén dado polo produto arredor do cal xira a celebración da festa, o butelo, en canto produto típico da zona da Fonsagrada que ten a súa orixe na necesidade de conservar o porco despois da matanza.

Achégase coa memoria o informe de Pegerto Saavedra Fernández, catedrático de historia moderna da Facultade de Xeografía e Historia da Universidade de Santiago de Compostela.

2. Criterios de valoración

a) Facilidade de acceso: Para a organización da feira do butelo, o concello conta coa colaboración de voluntarios de Protección Civil e demais traballadores do concello que colaboran para evitar e solucionar calquera incidencia que se produza.

b) Estética: Nas imaxes que achegan coa memoria pódese comprobar o coidado estado dos stands e a ampla carpa onde se celebra a feira, decorada con motivos do entroido. No

recinto feiral instálanse máis de 60 stands con distintos expositores, non só de butelo, senón tamén de artesanía, produtos alimenticios, bebidas, ...

c) Manifestacións ou acontecementos que fagan revivir costumes e tradicións populares:

d) O adecuado coidado dos contornos urbanos, monumentais ou paisaxísticos onde se desenvolva, segundo a súa natureza: O concello da Fonsagrada constitúe o lugar de entrada do Camiño Primitivo, que cruza o concello de leste a oeste, e que ten como puntos destacados a Fonte Sacra, que dá o seu nome á vila, a igrexa de Santa María e as ruínas do antigo Hospital de Peregrinos de Montouto fundado en 1357 polo rei de Castela Pedro I O Cruel.

Cabe destacar tamén a riqueza etnográfica que constitúen as mostras de arquitectura popular como hórreos, muíños, pombares, a Ferrería de Vilar da Cuíña, ...

A Fonsagrada conta un importante patrimonio etnográfico representado nos oficios tradicionais, na arquitectura popular e no patrimonio arqueolóxico, con mostras da época castrexa, da romanización, ... Dispón ademais dunha paisaxe única e espectacular que permite realizar varias rutas de sendeirismo, así como visitar as famosas seimeiras, como a de Vilagocende e as Seimeiras de Queixoiro.

e) Calidade dos actos que configuran a celebración: Aínda que a programación básica se mantén ano tras ano, consolidando uns sinais de identidade propios e característicos, desde o concello se van incorporando novas propostas co fin de dinamizala. Así, nos últimos anos realizáronse unha serie de actuacións encamiñadas a ensalzar a festa da matanza tradicional, con actuacións teatrais, exposicións de pintura, actuacións musicais, ...

f) Creatividade e innovación na celebración do evento: O premio “Butelo de Ouro”, que se concede desde o ano 2015 a persoas orixinarias ou cunha especial vinculación á Fonsagrada co obxectivo de que actúen como embaixadores desta zona.

Por outra banda, os produtores de butelo están loitando por acadar una marca de calidade como a Indicación Xeográfica Protexida ou un selo regulador do butelo, o que lle daría sen dúbida un valor engadido propio e un gran respaldo a este produto.

g) Infraestruturas e equipamentos para a celebración da festa e a recepción de visitantes: Hai máis dunha decena de restaurantes onde se pode comer butelo e cocido, tanto na propia vila da Fonsagrada como nas distintas parroquias do concello.

A zona da Fonsagrada conta así mesmo con varios establecementos hoteleiros e casas de turismo rural.

O concello instala ademais na carpa un stand co obxecto de proporcionar información turística aos visitantes, e nas proximidades do recinto feiral atópase a oficina de turismo da vila.

h) Afluencia de visitantes: Nas últimas edicións calcúlase que durante o fin de semana en que se celebrou a feira visitaron A Fonsagrada unhas 10.000 persoas aproximadamente. Esta estimación calculouse en función dos seguintes criterios: ocupación da carpa, venda de butelos e doutros produtos en xeral, ocupación hosteleira e comidas servidas polos restaurantes do concello e doutros concellos limítrofes.

i) Coordinación das entidades públicas e privadas involucradas na celebración da festa: O Concello da Fonsagrada está a colaborar nos últimos anos co Museo Etnográfico da Fonsagrada na organización da feira do butelo.

Orzamentos: Presenta os orzamentos destinados á celebración durante as últimas 5 edicións.

Por todo o exposto, o Consello do Turismo de Galicia propón

INFORMAR

Favorablemente a declaración como festa de interese turístico de Galicia da Feira do Butelo da Fonsagrada”.